

Mary Shelleyová (1897 – 1951): Frankenstein (1818)

Struktura zkoušky:

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo (děje);

2. Hlavní postavy a jejich charakteristika;

3. Námět, témata, hlavní motivy;

4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

(1) Nyní jsem si vzal za úkol zkoumat příčiny a postup tohoto rozkladu a byl jsem nucen trávit dny a noci v hrobkách a márnících. Musil jsem zaměřit pozornost na všechny ty jevy, které jsou pro zjemnělého člověka téměř nesnesitelné. Sledoval jsem, jak je dokonalé lidské tělo ničeno a pustošeno. Díval jsem se, jak kvetoucí jas života je vystřídán zkázou smrti. Viděl jsem, jak červ dědí zázraky oka i mozku. Podrobně jsem zkoumal a rozebíral všechny podrobnosti procesu vyjádřeného změnou života v smrt a smrti v život, když tu náhle mi uprostřed této temnoty zazářilo jasné světlo – světlo tak skvělé a zázračné, a přece tak prosté. Zmocnilo se mě opojení pro nesmírné možnosti, které můj objev umožňoval, a zároveň jsem byl udiven, že ze všech učenců, kteří svá bádání zaměřili stejným směrem, bylo pouze mně určeno objevit toto překvapující tajemství. (...)

Sbíral jsem v márnících kosti a rouhačskými prsty jsem porušoval ohromující tajemství lidské kostry. Dílnu pro svou nečistou práci jsem si zařídil v osamělé komoře, či spíše v jakési cele na půdě domu, oddělené od všech ostatních bytů pavlačí a schodištěm. (...)

(2) *Asi v pět hodin ráno jsem objevil svého hezkého chlapečka, kterého jsem ještě večer viděl kvetoucího zdravím, ležícího na trávě, zsináleho a bez hnutí. Na jeho krku byly stopy vražedných prstů. (...)*

(3) „(...) To, co od tebe chci, je rozumné a umírněné – žádám od tebe tvora druhého pohlaví, ale stejně odporného, jako jsem já. Náhrada je to malá, ale víc žádat nemohu a spokojím se s ní. Pravda, budeme stvůry odříznuté od celého světa, ale tím hlubší bude naše společenství. (...)“

„Hodina mé nerozhodnosti přešla a přichází doba tvé moci. Tvé výhrůžky mě nemohou donutit vykonat zhoubné dílo, naopak, utvrzují mě v přesvědčení, že ti nesmím vytvořit společníka v konání zla. (...)“ (...) „Přestaň, netvore, a neotravuj ovzduší svými hrozbami! Oznamil jsem ti své rozhodnutí a jsem nesmiřitelný!“

„Dobrá, půjdu, ale pamatuj si: o tvé svatební noci budu s tebou!“

II. Nebeletristický text:

A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;

B. Jazykové apod. zvláštnosti.

golem – slovo *golem* znamená v hebrejštině neúplnost, nedokonalost a takto byla také tato oživená bytost pojímána. Neměla vlastní myšlenky ani vlastní vůli, obvykle nemohla hovořit a pouze doslovně plnila příkazy svého pána. Víra v možnost stvořit věc vychází z přesvědčení, že dobří lidé mají tvůrčí sílu, která ovšem není taková jako síla **Boží**. Pojetí **šému**, který golemu oživoval, vychází z **kabaly**, neboť podle této nauky je možno zopakovat Boží tvůrčí čin s pomocí správné kombinace **písmen Božího jména**.

homunculus (**lat.**) znamená človiček. Obecný latinský pojem dostal v raném novověku nový význam v souvislosti se spekulacemi o možném vytvoření umělého člověka. V **alchymistickém** spise *De natura rerum* („O povaze věcí“, **1538**), připisovaném **Paracelsovi**, se podrobně popisuje,

jak z mužského semene vypěstovat človíčka. Tento motiv umělého člověka použil ještě [J. W. Goethe](#) ve druhém dílu svého Fausta.

robot m 1. -a (živ.) (pův. v dramatu K. Čapka) automat podobající se člověku a konající lidskou práci; přen. expr. člověk pracující namáhavě, bez odpočinku 2. -u, -a (než./živ. 4. j. i -a) stroj s činností podobnou činnosti člověka, popř. nahrazující lidskou práci v podmínkách nebezpečných zdraví: kuchyňský r.; průmyslový r.

Druhý text je z různých slovníků. Porovnejte všechna 3 hesla z hlediska vztahu k božskému řádu světa. Golem je ryze náboženský konstrukt: tvorba golema přibližuje člověka Bohu stvořiteli. Homunkulus. to je plod renesančního objevitelského vztahu ke světu. A robot, to je moderní produkt lidí, kteří náboženstvím pohrdají. Pozastavme se také u etymologického původu slova robot a u střídání životnosti a neživotnosti u tohoto slova a u slov dalších (drak, sněhulák, ledoborec...). Kde všude ve Frankensteinovi najdeme romantické postavy a další prvky romantismu?